

Practica Octaviani Vestrii I. C. Foro Corneliensis

Vestri, Ottaviano

Coloniae Agrippinae, 1597

VD16 V 940

De responsionibus rei ad positiones actoris, deq[ue] interrogatorijs ac
exceptionibus eiusdem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63002](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63002)

senti lib. 4. Ias. in l. nu. 9. C. de err. calc. & in l. error. nu. 30. C. de iur. & fact. igno. Dec. in c. cum venerabilis, nu. 18. de excep. Afflict. decis. 83. num. 3. & Gram. in d. not. 5. 7. & 10. & consi. 69. Nic. Anto Graua,

Nisi specificatis.) Huc spectat, quod supra cap. 14. sub litera A. scripsimus.

Solent cauti.) Hoc tamen intelligas, quotiescunque confessiones, * veluti erronee ante conclusionem in causa reuocantur, nam postea nequaquam eas reuocare permittitur, veluti Bart. alijque explicant, in d. l. error, idemq; Bar. in l. non fatetur, column. 3. ff. de conf. Bal. in l. 1. column. 2. C. ne ex del. def. Arch. & Ioan. And. in nouell. in c. 2. de rest. in integ. & Afflict. decis. 44. nu. 2. Verum * cum temperamento intelligendum hoc erit, nisi confessiones persuasum aduersarij facte fuissent, tunc etenim post sententiam quoque reuocari possunt, vt Bar. citatis in locis adnotauit, quae confectatur Ias. in l. 1. numero 2. ff. de cond. indeb. & traditur per Bal. in l. de tutela, column. 2. versi. 2. opp. C. de in integ. rest. Nicol. Anton. Grauatius.

De responsionibus rei ad positiones actoris, deq;
interrogatorijs ac exceptionibus
eiusdem.

C A P. VLT.

S V M M A R I V M.

- 1 Testes tribus interrogationum speciebus interro-
gari solent.
- 2 Odiosa restringenda sunt.
- 3 Obiectus specificari debent, & nu. 18.
- 4 Exceptio non specificata repellitur.
- 5 Obiectus praestans, an audiatursi de titulo non
doceat.

X 3

6 Pos-

- 6 Possessor etiam iniustus defendi debet in sua possessione, donec constet de meliori iure alterius & num. 22.
- 7 Obiectus an in quacunque parte iudicij trahi possint, & numero sequen.
- 8 Tertius quando obiectus dare possit.
- 9 Tertius admittitur in causa, in statu, quotiens citatur, & num. 24.
- 10 Practica illa communis excipiendi generalis, quem effectum operetur, & num. 13.
- 11 Obiectus si specificati clarè non fuerint, an possint declarari.
- 12 Obiectus si quis ignorauerit, an post terminum eos dare admittendus sit, & an super ignorantia suo stet iuramento.
- 14 Obiectus etiam in secunda instantia dari possunt.
- 15 Rescripto si neutri, quando obijci possit.
- 16 Interrogatoria, qualiter, quòtue modis fiant.
- 17 Exceptionum peremptoriarum, & dilatoriarum differentia de earumque effectù, remissionem.
- 18 Testes quando repulsantur, eorum defectus, non in genere exprimi debent. puta, sum fures, spuri, adulteri, & huiusmodi, sed in specie.
- 19 Dies quando est de substantia, debet fieri specialis mentio.
- 20 Libellus generalis & obscurus, parte non opponente, procedit in summarijs.
- 21 Actione carens, à limine iudicij repellendus est.
- 22 Possessione sua nemo absq; causse cognitione privandus.

uandus est, etiamsi esset prado, aut intrusus.

- 23 Dilationes in materia repulse contra testes, non absque magna causa cognitione conceduntur.
- 25 Tertius sciens litem, & se non opponens, prau- dicat sibi.
- 26 Tertius non impedit exequutionem sententia, si illi de indemnitate caueatur.
- 27 Probatio in promptu quando dicatur, arbitrio iudicis committitur.
- 28 Testes veniunt instrumentorum appellatione.
- 29 Presumptio iuris liquidissima est probatio.
- 31 Ignorantia non presumitur, cum res palam inno- tescat.
- 31 Ignorantia solo iuramento probatur, admittitur tamen probatio in contrarium.
- 32 Repulsa testium in causa appellationis, an di- mittatur.
- 33 Repulsa, est defensio.
- 34 Repulsa in causa attentatorum admittitur.
- 35 Repulsa facta conclusionem non conceditur.
- 36 Repulsa in causis summarijs an concedenda.

EX diuerso, si tu partes rei sustinebis, mu- nus tuum erit intentionem actoris opti- mè scrutari, & quod ad responsiones po- sitionum attinet, quantum salua conscientia, po- teris nihil de actoris intentione concedere, qua- rum responsionum formulam, apud vulgare Formularium procuratorum Roman. Curia- habes, non repeto, amplius & articulos di- uersa partis diligenter considerabis in om- ni capite & primò interrogatorijs in exami- ne fiendis, & exinde exceptionibus studebis

pro viribus actoris intentione extenuare, pro
 reo incumbit, 4. quaestio. 4. cap. 1. In quo^o genus
 extenuandi intentionem actoris per viam in-
 terrogationum, a solemus testes tribus interro-
 gationum speciebus interrogare, nempe quibus
 vel factum, quod ex aduerso articulatur rati-
 one alicuius qualitatis, temporis, loci, alioquin
 spectu alteratur, diminuitur, vel alias mutatur
 eius effectus, ita, ut alleganti non profit, vel qui-
 bus ratione personae, vel denique ratione dicti
 ipsius testis collitur de fide sua in totum, vel in
 partem, quod si exceptionibus quoque actoris in-
 tentionem extenuare volueris, b utique triplici
 exceptionum specie pro rei defensione vi solemus,
 de peremptorijs loquor, & alias praemi-
 to, nempe, qua scilicet ratione personae actoris,
 vel ratione defectus in titulo eiusdem, vel
 denique ratione melioris iuris ipsius rei actoris
 intentione euacuamus atque elidimus. Pro quibus
 agendis formulas supra citato vulgaris for-
 mularij libello habere licebit, materiam vero
 tribuet tibi legalis potius suppellectilis, quam
 longa fori versatio.

Quarum exceptionum si ultimam specie re-
 spicimus, haec exceptiones, tamen si principaliter
 ex eis inferetur, ius alteri parti non competet,
 cum tamen tendant ad purificandum, vel alias
 instruendum ius & titulum ipsius excipientis,
 passim admitti solent, prout supra de ar-
 ticulis actoris docuimus; sed reliquae duae spe-
 cies cum per similes exceptiones non doceatur,
 neque principaliter, neque in consequentiam
 de aliquo iure excipientis, sed de non iure al-
 terius partis, dicimus eas esse de materia ob-
 iecti.

iectiua, & cum videatur quis simili materia
 foris potius personam, ac titulum arguere, &
 defectus opponere, quam de iure suo dare, con-
 suevit sacrum Palatium in similibus difficilio-
 ris esse admissionis, ea ratione, quod materia o-
 diosa videatur, in qua * non est laxanda, sed po-
 tius restringenda licentia, argum. cap. 12. quæst. 3.
 cap. si quis episcopus criminationes, 7. qu. 8. quis
 crimen, & l. sciant de accus. Et prima difficultas
 sacri Palatii est in hoc genere, vt non requiratur
 producente specificationem, de qua in l. libello-
 rum, ff. de accus. canonizata in 2. q. 3. in Rota deci.
 86. in no. fuit dubitatum de libell. oblat. & iniu-
 rijs in princip. & hoc * quia de iure expressum
 est, similem specificationem in obiectibus neces-
 sariam esse, etiam in beneficii causa, in cap. vt
 circa de electio. libro 6. & in clemen. constitui-
 tionem eodem titu. Innocen. in c. cum venisset de
 in integrum restit. Rot. decis. 606. in antiq. Dic,
 quod stylus sacri Palatii de materia obiectiua.
 Et propterea nisi similis materia sit, vt supra be-
 ne specificata, non consuevit admitti in palatio.
 Rota decis. 648. in antiqu. sciendum de articulis,
 & 780. etiam in antiq. sciendum de articulis ob-
 iectis. Aegid. conclu. 445. si contra de proba. &
 conclu. 562. conclusio de excep. & quod ad tem-
 poris expressionem attinet, in hoc diffidet speci-
 ficatio nostra ab ea, de qua in d. l. libellorum, quod
 satis erit exprimere mensem & annum, & non
 cogere specificare diem, d. nisi fortè essemus in
 casu, in quo dies esset de substantia. Nic. Milis in
 verbo articuli, numero sexto. Quæ * tamen om-
 nia intelligas, & quæ supra diximus, similes ma-
 terias male specificatas non admitti, e videlicet

Y 5

parte

parte opponente, quoniam etsi materia alia bona, spectat tamen ad partem allegare, quod non sint bene specificatae, & non tenetur id à se supplere, parte non accipiente, etiam absens sit, dum tamen contumax esset, nisi fore specificatio esset valde necessaria, & magni effectus in materia subiecta. Aegid. conclusio 411. si contra de excep. Amplius intelligas, nisi materia, quae daretur obiecta, esset iam probata. Rot. decisio 780. in antiqu. sciendum de articulis obiectiuis, imò non solum si plenè probata esset, sed etiam semiplenè tantum, ut potè, per unum testem, quasi tunc omnis calumniae suspicio esset. Aegid. conclusio. 452. si mandatur de prebatio. cuius argument. idem dicendum esset, ubi quis alijs modis suspicionem calumniae duceret.

- 5 Secunda * difficultas est, ut non audiat qui volens dare obiectus, nisi prius de titulo, vel aliàs de iure suo docuerit, argumento notatorum per Innoc. in c. cum Barto. de re iudicata, quod quidem non solet quis audiri, nisi sua iura fit, ad nota. per eundem Inno. in c. super his, verbo excludatur, de accus. & est gloss. ordinaria in c. prius electionem de concess. prebend. Aegid. conclus. 383. non possessor de exceptio. & in proposito consuevit Palatium admittere pro sufficienti interesse ad finem dandi obiectus, si is, qui daret illos, possessor esset, audiretur enim volens possessor dare obiectus absque eo, quod de alio iure suo doceret. Rot. decis. 478. no. an reus de exceptio. obiect. in antiqu. & decisio. 70. nota, quod ubi constat de re iudica. in antiqu. & 2. in antiquioribus, Bisignet. Cassad. decis. 2. de exceptio.

in fin. g Idque * ea ratione, quod inter sit possessoris etiam ius non habentis non amoueri à possessione beneficij, donec constet de meliori iure alterius. Rota d. decis. 70. in antiq. & satis est reo vincere ob non ius actoris etiam si per eius confessionem, vel aliàs constaret de non iure suo, arg. l. fin. C. de rei vend. & notatorum per Compstel. in cap. mandatis de rescrip. Cuius rei ratio est, quia melius est, quod possessor iniuste remaneat in sua possessione, quamvis iniusta, vel vitiosa, quàm dare alteri vitiosum ingressum de nouo, præsertim, quia si possessor erit iniustus, subest suo ordinario, qui poterit pro officio suo illum à possessione amouere, cap. ordinarijs de offic. ordina. libr. 6. Ioan. Mo. in c. vt circa, de electio. eod. libr. verbo inter dictam, Rota dict. decisione 418. in antiq. no. An reus de excep. obiectiuis.

Tertia h denique difficultas est, vt * non passim in quacunque iudicij parte admitti soleat hæc materia obiectiua, veluti de simplici supra docuimus, idque eadem fermè ratione superius allegata, quod veluti concernens defectum tituli, vel personæ aduersarij, & non ius dantis, visa fuerit odiosa, & propterea arcenda eius probatio, l. quidam, ff. de lib. & posthum. cap. pene. d. r. de pen. Specu. tit. de exceptio. §. 3. incip. Dicto de dilatorijs, nu. 9. vers. & nota, quod si contra excipientem, ibi, & hæc repulsio præcipuè locum habet contra exceptiones criminum vel defectuum. Quamobrem usu receptum est in sacro Palatio, vt in quauis causa spirituali, vel prophana similis materia non admittatur, nisi infra terminum datum ad articulandum. Rot. decis. 708.

Nota,

Nota, quòd si in aliqua caussa de arti. 606. Dicitur quòd stylus, de materia obiecti. 419. Not. Anul. reus de excep. 424. Not. quòd si prima instans de excep. obiecti. omnibus in antiq.

- 8 Quòd procedit, & seruatur non solum in
qui à principio in caussa fuisset, sed etiam
tertio veniente ad caussam, ex clausula generali, omnesque alios, &c. post similem terminum
exclusiuum seruatum, in quo licet videretur
ma facie, quòd posset dare obiectus post dictum
terminum, qui non deberet excludere eum, cui
non fuit præfixus, & qui non fuit in caussa, nec
potuit prius dare, & propterea sine culpa non de
beret excludi, c. cognoscentes, de consti. Nihilominus non consuevit Palatium ipsum admitti
re volentem post dictum terminum dare ob
iectus, i. ex quo * admissio tertij solet fieri ad statum
quo reperit caussam, & sic debet admitti ad statum
causæ cum suis qualitatibus, i. eum qui, &
de iureiur. Cassa. decis. I. de excep.

- 10 Amplius seruatum est etiam, vbi similem
tertiæ datæ essent verbo infra terminum, quocirca
su non inseruaret communis practica excipien
di generalia infra terminum, neque * operaretur
effectum præseruatiuum solitum per similem
excipiendi modum operari, quòd propter omnes
exceptiones sic in genere, licet verbo infra
terminum datas, præseruaretur excipienti facultas
illas dandi etiam post terminum per not. per
Bald. in c. 1. in princi. extra de fide instru. per
Felin. in cap. licet caussa, colum. 13. de proba. Mar.
sing. 13.

- 11 Idem * quoque seruari consuevit, si datæ
fuit

sent materiæ etiam facto, & realiter infra terminum, velletque is, qui dedit, nihil de nouo dare, sed aliquid de contentis in materijs datis in termino duntaxat declarare, non admitteretur enim similis declaratio post terminum, & dilatio, quæ de stylo Palatij pro termino substantiali seruari solet, ad declarandum, prout supra suo loco docuimus non daretur, & data non inferuit, respectu similis materiæ, & ad effectum illam declarandi, ad no. in cap. in generali, §. si per Ioã. Mo. de re iu. lib. 8. Rota decis. 262. in antiq. nota, quod si in prima instantia de except. obiectio. & 426. in eisdem, not. quod si in prima instantia, eod. titu. & licet ille, qui declarat nihil de nouo faciat, sed quod factum est, tantum dilucidet, l. hæres palam, ff. de testa. cum nota. Nihilominus in ista materia, utpote odiosa, voluerunt Patres imputari parti, quæ à principio debuit præuidere, & clarius excipere. Cota decis. 64. in antiq. Nota, quod in articulis, de articu.

Mitigaretur tamen iste rigor, & admitteretur post terminum ad articulandum tam declaratio ad materias prius datas, quam ipsæ materiæ, si tunc de nouo darentur, ubicunque calumniæ suspicio cessaret, & summoneri posset, prout in plerisque casibus seruatum esse comperio, utpote, si materia, quæ daretur, vel quam declarare quis vellet, reperiretur iam probata, argumento notatorum per Rotam decis. 780. in antiq. sciendum de arti. obiecti. & decis. 648. in eisdem sciendum de articu.

Idem si non plenè probata esset, sed semiplenè tantum per vnum testem, Aegid. concl. 452. si mandatur de probatio. idem si probatio similis

mate-

materiae esset in promptu. Aegid. conclusio.

Quod si s. de exceptio. quæ licet loquatur de probatione in promptu per instrumenta, cum

- k** ratio generalis sit, & non secus dicerem, si petitio, quæ in promptu esset, consisteret etiam in libris, vel alia probationis specie, quo exemplo idem opinor dicendum, si materia, quæ daretur haberet præsumptionem iuris pro se, / Summe ueret enim similis præsumptio calumnie / cionem, prout alibi similis præsumptio iuris pro assertione prælati, quæ aliàs non probaret in præiudicium suæ ecclesiæ, (ea ratione, quod assertio suspicaretur facta ad effectum fraudandi ecclesiam) faceret similem suspicionem cessare, & assertionem probare, etiam in Ecclesiæ præiudicium ad nota. per Curt. Iun. in tracta. in feudorum, prima parte principali car. 6. qu. 1. numer. 15. allegat. c. si diligenti, & Abb. ibi. 3. notab. de præscript.

- 12** Quæ * ratione, idem quoque seruatum est, / bicunque is, qui daret obiectus iustam tarditatem suæ causam haberet, utpote, si terminum huiusmodi notitia similis obiectus ei superuenisset, ad l. de ætate, §. ex causa, ff. de interrogatio. pastoralis de exceptio. ad stipulatur, c. in finem de offi. deleg. & c. ut circa, in verbo nisi aliquid de electio, in 6. Aegid. conclu. 562. conclu. quod P. ibi de tertio vero, Cassa. decis. 1. de exceptio.

- m** princ. m & cum ignorantia potius præsumatur, quàm scientia, l. verius, ff. de proba. videtur ibi. voluisse Aegid. pro verificatione ignorantie constari simplici allegantis assertioni neque cum probationis onere grauandum esse, * sed iuramento potius suo in hoc stari debere, veluti

re, quæ in animo consistat, donec aliunde scientia comprobari non potest. Idem etiam si quis vellet dare obiectus contra titulum, & gratiam post terminum huiusmodi ex aduerso productos, admitteret enim tunc eum cum ea ratione sacrum Palatium, quod si iste titulus, vel gratia non fuerunt ante terminum producti, non potuit altera pars diuinare, neque præuidere exceptionem contra hactenus ignotam actionem, idque & iam si non solum terminus ad articulandum, verum etiam alij omnes seruati reperientur. *Cassa. decis. 1. de excep. nu. 2.* quo exemplo. idem opinor dicendum in eo, qui vellet dare obiectus contra personam tertij, qui non venisset ad causam, nisi post dictum terminum ad articulandum. Militat enim excusationis ratio præcedenti æquipollens, verum hæc facultas dandi obiectus, etiam post terminum in præscriptis casibus, vel alijs, vbi eadem excusationis causa militet, non consuevit longius laxari, sed eadem ordij ratione arctari, si modò volens obijcere, id in continenti faciat, & si contra gratiam, vt supra post terminum productam velit dare obiectus, obijciat in termino ad dicendum contra, post quæ non audiretur amplius. *Cassa. decis. 1. de except. nu. 1. & 3.* Et quod suprâ diximus, obijcias in termino, intelligas specificè, nam * communis practica excipiendi generalia, contra, præseruatiua facultatis specificandi exceptiones nobis competentes in quacunque parte iudicij operatur in exceptionibus, quæ sunt de iure dantis, quæ sic non specificatæ dari possunt, secus autem videtur dicendum in istis exceptionibus obiectiuis, quæ non sunt de iure dantis, & in quibus requiritur

tur specificatio, de qua in d. l. libellorum de iu. cu. per supradicta, saltem in his, quæ sic non specificata non admitterentur etiam parte non ponente, (prout supra docuimus) concessimus nunc, quod in alijs, parte non contradicente, inmissilibus, practica dicendi generalia conferret effectum suum præservatiuum.

Generaliter verò usu receptum est, ut ei qui obstante sibi termino ad articulandum excludendo similis facultatis obijciendi, vel obiectum declarandi non valuit in vna instantia obiectare, vel datos declarare, id sibi liceat, in sequenti instantia usque ad tertiam instantiam, quæ terminari & dilationes, quæ dantur in vna instantia tanquam ordinatoria illius instantiæ non extendunt, ad sequiores instantiæ, & ista ratio de more sacri Palatii est, quod omnis instantia habet suas dictiones, & terminos, imò ijdem termini de nouo dantur, prout supra suo loco vidisti, & hoc, ut quis in causa appellationis possit non probata probare, & non allegata allegare, & quam facultatem admittit Palatium etiam in istis materijs obiectiuis tametsi odiosis. Nota decis. 419. in antiq. nota, an reus de exceptio. Notis in verbo Articuli, numero quarto allegat. per hanc, C. de tempo. appell. allegat. consil. 80. man. de quo ibi per eum; quod etiam seruatur est in obiectibus, vel eorum declarationibus præcedenti instantia propter lapsum termini pulsæ, nam repulsio non est reprobatio causæ cognita facta, argu. l. non videtur, §. si rationem ff. de compensatio. & repulsio fuit ab illa instantia tantum. Rota decis. 420. & 426. ambabus instantibus. Nota, quod si in prima instantia

exceptio, obiect. & ambobus in antiqu. vbi licet
similis facultas admittatur in sequioribus instā-
tijs, restringitur tamen infra terminum ad arti-
culandum de nouo in dictis instantijs dandum,
& (vt opinor) reciperet omnes ampliationes, &
limitationes, quas suprà docuimus.

Sed dices, si vis exclusiua istius facultatis dan-
di obiectus, vel datos declarandi à lapsu termi-
ni ad articulandum prouenit, ista materia raro,
vel nunquam practicabitur, ex quo inoleuit ab-
usus, vt termini nunquam sub sua die, neque a-
lijs rectè, sed nulliter seruentur sub spe habitu-
re sanationis per reiterationem in vim extraua-
gantis Inno. 6. de facultatibus Auditorum suprà
sæpius citatæ, vel specialis commissionis passim
dari solitæ, & quod nullum est, nullum præstare
posset impedimentum, & quod debeamus intel-
ligere de termino ritè & rectè seruato, docet
Cassa. d. decis. t. de exceptio. in prin. Quamob-
rem non desunt procuratores in Roma. Cur. et-
iam famosi, qui non solum non nouerunt casus,
quibus similis materia, vel eius declaratio ad-
mitteretur, vel repelleretur, verum nescirent eam
ab alijs materijs discernere; licet antiquiores Pa-
tres in illis dignoscendis plurimum insudarent,
prout nobis plures decisiones suprà sæpius cita-
tæ indicant, & præsertim decis. 27. in not. fuit du-
bitatum, de positio. & exceptio. & propterea nō
est omninò negligenda, præsertim, quia facile
posset venire casus necessariæ disputationis i-
stius materiæ. Finge enim, quod quis timens ob-
iectus, cauere à mala obseruatione istius termi-
ni, & ritè ac rectè seruaret illum, vt excluderet
te ab ista obijciendi facultate. Rursus finge, quod

Z

audi.

auditor, (prout plerunque euenit nostris temporibus) pronunciet, prout in cedula, & postea scriberet interloquutoriam, nonne terminum articulandum, tamen si nulliter à principio fuisset seruatus, remanebit, beneficio reiterationis factæ tempore dictæ pronunciationis prout cedula sanatus, ac si validè seruatus fuisset, à reiteratione citra operabitur suum effectum conclusiuium.

15 Caterum, * non ignorabis in hac specie, quod ubique ageretur ad canonizationem gratia, si neutri tunc omnis materia, quantumuis obiectiua diceretur, descendere à gratia impetrantis, & esse de iure dantis, & essemus extra calum cap. vt circa, de elect. libro 6. & clemen. constitutionem eod. titul. Quandoquidem si ius & ius dantis istos obiectus, est ista gratia, si neutri cum nullum ius impetranti tribuat, nisi sub illa conditione, si neutri ius competere, quicquid obijciat impetrans ad docendum de non iure iudicantis aduersarij censetur de iure dantis, & non obiectus, ex quo tendit ad purificandam gratiam suam conditionalem Nic. Milis verbo articulo numero 7. Rota decis. 827. in antiqu. Nota, quod materia de materia obiecti. & decis. 27. in not. fuit dubitatum de exceptio. & positio. Et propterea seruat Palatium, vt in præscripto calum quando ad canonizationem similis gratia, si neutri ageretur, admittere quoscunque obiectus obiectiue specificatione, l. libellorum de accus. de qua supra diximus. Rot. d. decis. 27. fuit dubitatum in nota, idque etiam post terminum ad articulandum, & quandoque prout alias materiam non obiectiuas, & licet exceptiones huiusmodi simp

simpliciter accepta sint ex natura sua obiectiva, utpote concernentes defectum tituli vel personae aduersarij, ratione tamen subiectae materiae, gratia si neutri, in qua dantur, mutatur eius natura, & censetur rationibus praedictis de iure ipsius dantis, & dicit collector. d. decis. 27. prima additione in fin. mirum non esse, quod vna res simpliciter accepta sit vnius naturae, & postmodum per adhaesionem alteri rei mutet naturam, quia hoc videmus in pluribus casibus, & subne-ctit exemplum de tigno, qui simpliciter acceptus, res mobilis est, & postmodum adibus fixus immobilis reputatur, l. eum qui ades, ff. de usufructu. & intantum admitterentur similes materiae absque specificatione, & circumscripto termini lapsu, ut procedat non solum in similibus materijs, quae de nouo darentur, verum etiam in eisdem, quae in eadem causa, antequam gratia si neutri superueniret, seu eius canonizationem ageretur, fuissent repulsae tanquam vel male specificatae, vel datae post terminum, argu. notatorum per Rotam decis. 420. & 426. ambabus incipientibus nota, quod in prima instantia de exceptio. obiecti ambobus in antiquis. Quamobrem tu hinc dijudicare potes, quanta sit plerumque similis gratiae, si neutri utilitas.

ANNOTATIONES.

Solemus.) Interrogationes testibus fieri solent, ut falsitas detegi valeat, quae qualiter fiant, quot ve modis, Spec. egregie docet in ti. de test. §. iam de interrogatorijs, traduntque Doct. in c. presentium, de test. in 6. & libellorum ille archiepiscopus Io. Pet. Ferra, in forma iura. testium, in ver. protestante, num.

a
16

22

num.

num. 5. cum sequ. ad finem usque ubi & Ioan. Bap. Iulian. multa cumulat Nico. Anton. Grauatius.

b Vtique triplici.) Si * exceptionum peremptoria
 17 & cur ita nuncupentur, si exceptionum insuper dilato-
 rum, earumque discrimina, vim, ac robur, vno quasi oculo
 videre cupis, Angeli Aretini doctos commentarios legas
 strit. de except. Doctor. in l. peremptorias, C. senten. r. si in
 poss. & in l. exceptionem, C. de proba. Abb. Felinus a quo
 centiores in capit. exceptionem, de excep. Nicolaus Anton.
 Grauatius.

c Et hoc quia.) Et adeo * in obiectis criminibus
 18 lis mentio de eis necessario facienda est, quod si contra iura
 generaliter fiat, verbi gratia, quia sunt fures, spurijs, adul-
 ri, & de similibus, non sufficeret, tex. est in c. presentium
 testes, de test. lib. 6. & traditur per Bar. in l. testium, ff. de
 Iulia. ff. eo. tit. & in l. 1. in fin. C. de testa. Bal. in aut. si
 catur, in fin. C. de test. ad que conferunt dicta per Afflict.
 cis. m. nu. 9. Nicolaus Anton. Graua.

d Nisi forte.) Quando * dies est de substantia, periculo
 19 ius mentio habenda est, ut adnotant Bald. in l. 1. C. de iudi-
 Ro. in l. Pomponius, §. rei perduellionis, ff. de acquir. her.
 red. Aret. in c. qualiter & quando, §. debet, col. 7. de acqui-
 & Ias. in l. 2. §. si quis Ephesi, ff. de eo, quod certo loci. Vi-
 Anto. Graua.

e Videlicet.) Huc pertinent dicta * per Alex. cons. 3.
 20 col. 3. lib. 4. & Decium post nonnullos, quos citat in l. 1. C. de eden.
 quod libellus in causis summarijs, & si neque
 quam bene declaratus, sed generalis obscureque composui-
 fuerit, tamen parte non opponente valet. Quamquam in hac
 specie Ias. in dict. l. edita, num. 6. & plerique alij voluerint,
 quod etiam parte opponente libellus generalis procedat in
 summarijs, at secus in ordinarijs. Qua de re ibidem de consi-
 mum preceptorem meum D. Ioan. Bolognietum videamus
 15. ubi facere distinctionis concordat opiniones. Qui etiam

Com. opi.

num. 80. tradit, libellum tanquam modo per libellantem, sed non per eius heredem declarari posse. & hanc communem esse opinionem affirmat, quicquid e contra Decius dixerit. Idem quod nec procurator (nisi specificum haberet mandatum) libellum declarare potest, nec etiam dominus libellum procuratoris, ut ibidem præceptor meus, & Ias. quoque nu. 26. Ceterum in causis ordinarijs libellumque requirentibus, si libellus ineptus esset, etiam parte non opponente, non procederet: quinimò si per eo lata sententia ipso iure nullius esset roboris, cap. examinata, de iudic. ubi Doctores notant. Alex. consi. 147. lib. 6. & consi. 79. lib. 2. Felin. in c. in literis col. pen. vers. etia declaratio, de offi. deleg. & Vant. de nullit. ex des. & processu. 22. Nicolaus Anto. Grauatius.

Quandoquidem. Huc autem vergit pulchrum Bar. pronunciatum in l. ubi pactum, ubi Alex. & Ias. num. 10. & u. c. de trans. quod * cui non competit ius agendi, suaque non interst. iudicij limen præcludendum est, ab eoque ille submouendus. Quinimò boni iudicis est, ex officio illum repellere, ut eo loci per Ias. & Soc. consi. 255. lib. 2. Alexand. & Imo. in l. 4. §. hoc autem iudicium, ff. de dam. infe. & Felin. in c. ad aures de prescrip. qua de re Doctr. legas decis. 171. nu. 21. & 22. Nicol. Anto. Grauatius.

Idque ea ratione. Faciunt, quæ * habentur in c. 1. & c. in literis, de rest. spol. per Rot. decis. 25. cod. tit. in not. per Doct. in §. recuperandæ, Institu. de interd. & in l. si quis ad se fundum, c. ad leg. Iul. de vi pub. Rip. post ceteros in l. naturaliter, §. nihil commune, nu. 46. ff. de acq. poss. & Folin. in cap. vlt. numer. 24. vers. fallit secundo, de præsumpt. ubi voluit prædonem, aut intrusum, siue iniustum detentatorem beneficij absque causæ cognitione amoueri non debere, & tradidit Dec. in l. vltim. num. 4. c. de edicto diui Hadr. toll. Nico. Anto. Grauatius.

Tertia. Ad hæc conferunt, quæ Abb. scribit in c. licet dilectus, in fin. de test. ubi * in materia obiectiua contra testes, Z 3 dila-

f

21

g

22

h

23

dila-

dilationes, non absque magna causse cognitione conceduntur
ea nempe ratione, quia de re odiosa agitur, quae restringi
bet. Nico, Anto. Grauatius.

i Ex quo admissio.) Tertium * ad causam veni-

34 in statu, quo ea reperitur audiri tantum debere, Deditur
cunt, in l. sepe, ff. de re iud. Afflict. decis. 235. ubi multum
dite differit, & Franc. Mar. decis. seu quest. Delph. 2. &

25 ferens, quod * tertius sciens litem seque non opponent, vel
lata sententia appellans, praetudicium saltem, quoniam
sionem sibi parat, & hanc communem esse opinionem
mat, & Alexan. in l. a Diuo Pio, §. si super rebus, non a.

Com. opi. ff. de re iud. hinc Abb. egregie scriptum reliquit in cap. 1.

eo, colum. vl. de offic. de leg. quod si iudex maliciose verum
se habere ad executionem impediendam animaduertit, &
lum audire nequaquam debet, quod quidem dictum magis

26 u. ff. de re iud. Ceterum, * quando executio fit aliquo

per re, de qua fuerat prolata sententia, illam quidem execu-
tionem a tertio se opponente impediri non posse clarissimè
ris est, si illi de indemnitate caueatur, l. is a quo, & l. h.

quen. ff. de rei vendi. velut Bar. per hac iura conclusit in l.
Diuo Pio §. si super rebus, numero 2. ubi I. s. numerus &
Vint. Hercul. num. 32. Quod quidem in beneficiis locum

etiam sibi vendicat, testibus I. sane eo loci atque Felix
c. veniens, 2. numero 7. de test. Necnon & in feudaliis
fictio hoc attestante in c. imperi. lem. §. praeterea inter duo

numero 67. de prohib. alien. per Fed. & in c. si duo, numero
33. de pace tenen. Sed hac in re Mynsing. legere non te piget
in suis obseru. Cent. 3. obser. 73. ubi communiori sententia tres casus distinguendos esse dicit, videlicet, aut in

re vacante executio fit, id est, a nemine possessa, & tunc
contradictor illam impedit, per text. in cap. veniens, de test.

Aut si executio in re per alium possessa, & tunc tertius
traditione non obstante executio fieri poterit, l. si quis, §.

de rei vendi, si tamen (vt diximus) victor cautionem de re-
stituendo prestabit, si tertium obtinere coningat. Aut deni-
que condemnatio in vnare facta est, & in alia fit executio,
& tunc tertius executionem impedit teste Bar. in d. §. su-
per rebus, cui Imola inheret, d. c. veniens. Sed & illud pre-
terealibet adiungere, quod à Cassad. traditur decis. 1. de ex-
cep. & Felin. in c. cum super. numer. 3. de re iud. vbi docent,
quod tertius cum venit ad causam vim clausule, omnesque
alios interesse putantes in rescripto appositæ, tunc in eisdem
statu & terminis admittitur, in quibus causa reperitur, vs-
que adeo, si publicata essent testimonia, sibi obessent, teste
Ioan. Mona. in c. vltim. vi lit. pend. Qua de re vide Felinum
quoque in d. c. veniens. & c. exceptionem, de exceptio. Ce-
terum, quando tertius commissionem impetrat, quod consti-
to de interesse iudex ipsam admittat, tunc in eodem statu ne-
quaquam recipitur, sed renouandus est processus, vt citato lo-
co Cassad. astruit. Sed an tertius veniens ad causam post ter-
minos non rite recteque seruatos, teneatur illos iterare at-
que repetere. Vide Papaz. in annot. ad Rot. decis. 2. nu. 37. de
rescrip. vbi iterandos licet subdubius affirmat, eoque loci et-
iam tradit terminorum obseruationem singulari successori
prodesse. Quiquidem tertius ad defensionem causæ pro sua
interesse, ex persona rei comparentis poterit fori declinato-
riam post litem etiam contestatam opponere, licet talis ex-
ceptio regulariter ante litem opponi debeat, cap. inter mona-
sterium, de re iud. ita tradunt Innoc. in c. capitulum sanctæ
Crucis, in glo. sed dices nonne, de rescrip. Ias. in l. ita demum,
num. 5. c. de procura. & Franc. Niconi. allega. 34. num. 17.
Nico. Auto. Grauar.

Non secus.) Sententiæ auctoris conferre videtur, nam
arbitrio iudicis relinquitur, quando illico aut in promptu,
sive per instrumenta, vel testimonia probatio fieri dicatur, l.
3. §. cum igitur, vbi Barto. ff. de vi. & vi arm. Ias. in l. si ita
quis, §. Scia cavit, nu. 14. de verbo. oblig. Abb. post. Inno. in c.
veniens,

veniens, de test. idem Ias. in d. l. 4. §. condemnatum, num.
30. & est communis opinio, ut Præpos. assertit in cap. re-
festi. 3. q. 1. qua de re videas etiam Franc. Mor. de test. d. 1.

Com. opi. 569. & iterum 570. & 601. præsertim cum * testis
28 mentorum appellatione comprehendantur, l. 1. ff. de fidei-
instru. glo. & Doct. in l. si ex falsis, C. de trans. & in l. per-
nit, 1. de test. cog. & Lar. fr. in cap. quoniam contra, in re-
strumentorum productiones in princ. de proba. Nicolau.
ton. Grauat.

I Summoueret enim. Et nimirum est, * cum præ-
29 ptio, liquidissima sit probatio, s. cundum gloss. in l. si trans-
de peric. tut. Afflict. de test. 13. num. 24. & Tiragu. multa
aceruantem in l. si unquam, in verb. donatione largum, 1.
133. C. de reuoc. donat. Nico. Anto. Graua.

m Et cum ignorantia. Limita hoc, * nisi palam re-
30 notesceret, tunc enim scientia presumitur. Gloss. in Cl. m.
Com. opi. 1. ver. publicè de sepult. Bald. in cap. quoniam contra, §. 1.
lit. non contest. glo. communiter approbata in l. si in testam.
tus, C. de peric. tut. & glo. in l. vlt. ff. de decret. ab ord. fact.
ubi ignorantia eius, quod publico edicto proponitur, magis
quam verisimilis est, alias ignorantia excusaret, & contra
quelibet causa etiam iniusta ignorantem excusat à cau.
Gloss. 2. in c. 1. de concess. præbend. nisi ignorantia, p. magis
cap. 2. de const. lib. 6. Gomes. in reg. Cancell. de impet. benef.
vinea. q. 3. & 31. Et usque adeò ignorantia presumitur, ut
lius, que in testamento paterno continerentur, si re non pre-
sumatur, ut Curt. Iun. scribit consil. 8. cui ad stipulatur Ro-
rory. Cagr. in l. qui in alterius, nu. 12. ff. de reg. iur. qui test.
ait, hoc nequaquam in herede extraneo locum habere, p. magis
quam hereditati se immiscuit, & hanc esse communem opi-
nionem asseuerat, Nico. Anto. Graua.

n Sed iuramento. Et si * ignorantia solo probetur in
31 ramento, cap. si verò. 2. de sent. excom. & cap. vlt. qui test.

accus. pos. attamen contrarium probari potest. Gloss. in c. eos
in verb. affectata, de temp. ord. lib. 6. Rom. consi. 102. Bart.
in l. si cui. §. iisdem ff. de acci. s. Felin. & Dec. in 2. l. et in c.
cognoscetes, vterque in ultim. column. de const. & Tira-
quell. de vtroque retract. §. 4. in glo. 1. colum. 1. cum plurib.
sequen. vbi cumulatissimè.

Quam facultatem.) Andr. verò Isr. in const. reg.
Neap. incip. Turis peritorum, & Afflict. ibi, in appellationis
caussa, criminis contra testes obijci posse negant sed in pri-
ma instantia tantum eos reprobari concessum esse affirmant,
quorum sententiam cum temperamento (quoad testes so-
lummodo in principali causa examinatos) locum habere
intelligas. Secus, si novi testes in ipsa appellatione producti
fuerint. Nam si testium reprobatio, hac facti specie non con-
cederetur, vique ipsa defensio denegaretur, cum repulsa
defensio sit. Clem. sepe, §. non sit, vbi gloss. de verbo signifi-
ca. & tradit Afflict. decis. 351. numer. 3. Hinc est quod in
caussa attentatorum, testium repulsa admittitur, nisi ob ca-
lumniam differendæ litis causa peteretur, vt eadem decis.
ab Afflict. proditum est. At in testibus in priore instantia
examinatis, iure optimo in posteriore reprobatio locum non
habet, cum imputandum sit illi, qui poterat, sed reprobare
non curauit, prout scilicet f. et conclusio in causa, post
quam repulsa non conceditur. S. vlt. in authen. de test. ve-
luti quoque in causis summarijs eam concedi non debere,
arbitrati sunt Abb. in c. veniens. 2. de test. vbi etiam Felin.
& Capic. decis. 55. num. 3. pro cuius rei elucidatione,
atque veritate, legendus est Arctim. in dict.

c. veniens. Nicol. au. Anton.

Gravatus.